

217. ԽՈՐԱՄԱՆԿ ԿԻՆԸ

Մի անգամ ինչպես ա պատահում, մըն մարթ ունենում ա մըն սատանա կնեկ, էտ կընեկըտ տեսնում ա իլի, վեր ձերան մարթը մըն ճոխտ եղն օնի, քըննում ա վար անում, տես անում, տես անում, վերչապես ապրում էլի, մին կերպ կըլիսը ղուլամիշ անում, ինքն էլ ուժեղ անգրագյետ մարթ ա իննում, վեշ մին տառ-պան, տես-տես գլիդանլիս շի իննում:

էտ կընեկտ ասում ա.—Ա՛ մարթ, դե վեր տհենց ա, տնի ամման տարի իսկի պատառ առաշ շես քըննում, ես քե մատաղ, եք տնի ադեր տան, տերտեր իլի, լիհն տան, լիհն էն է, վեր հըրնան կնգանը մարթն էլ ա ադեր տանան, հարըստությունին տեղ ու դնդնը շի կա:

Ասում ա.—Ա՛ կնեգ, սարսաղ ե՞ս, կլիժ ես, վեշ ես աշալը մերս-ն եմ գընդում, վեշ ալիփպեն եմ գընդում, ես հո՛ւնց կարամ տերտեր տանում: Թա պահ, քո տոնը շինվի, կըրալու շը՛ս մին էրկու հատ ալեկու ասե՛ս:

Վերչը, էտ կընեկըտ սատանա կնեկ ա իննում իլի, տանում ա եղանը մընը ծախում, ըդերին հետի մըն փափաղ են առնում, մըն էլ մըն փանդան, վեր էտ ադերըտ իփր թե քցի մեշկը, տանա ադեր, քլինն օրիշ տեղ ըզըրոթուն անի: Ուրանց գյուղում կարալ լի, լոխունքն էլ ճընանշում են, վեր սա անգրագյետ ադեր ա:

Վերչը, շատ ա քըննում, քիշ ա քըննում, էտ թող քլինն, խն-բանը տանք, վեր մին օրիշ գյուղում էլ մի ադեր մեռած ա իննում: Պիրում են ժուղովորթը, քյոխվան-պանը հըվաքվում են, վեր եկեք ղարկենք, տեսնանք վեր գյուղում էրկու ադեր կա, մընը պիրինք մեղ մոտ ըզըրոթուն անե, ախեր գյուղը առանց տերտերի

հնարավոր չի: Վերջը, տրանք դիլիգատ են զարկում էրկու հոքի, կլամ են: Շատ են կլամ, քիչ են կլամ, տեսնում են ճընդպին մին տերտեր կլխովներ քյոննոն ա:

Կլամ են ասում. «օրհնյա դեր»: Դե հի՛նչ պիտի ասե, խելքը կտրում չի, վեր ասե թաստված օրհնե՛ք: — Մեր գյուղի գրութունից վեչ մին գաղափար չի կա,—ասում ա: Ասում են թա՛ թոռն ես քյոննոն:

Ասում ա.—Քյոննոն եմ տեսնամ հիշտե՛ղ ադեր չի կա, ընդեղ ըզըրոթուն անեմ:

—Բա, քու հար լի՛ս տեռնա, էտ լիհն լնվ տնուավ, եք տեսնամ, էտ լիհն մեր կործն ա, մեզ զարկալ են էտ կործավըտ:

Եր են օնում, վերչապես էտ անգրագետըտ պերում, տանում գյուղը, գյուղին մղակավը վեր մտնում ա, քյոխվան-պանը, աղ-սախկալնին կլամ են մոտիկանում, բա վեր վերջը, ադերին ընթու-նին էլի պագվում: Պիրում են էտ ադերին ժողովուրթը վերդեղ վեր հըվաքվում ին, հին ժամանակ տրան թոփխանա ին ասում, էտ թոփխանի մոտ ասում են.—Ա՛դեր, հինչ ե՞ս ըռնելու տարեկան մըզանա, վեր մըզետի ըզըրոթուն անիս:

Բա ասում ա.—Դե հիշքան ծեր ադերն առալ ա, էնքան:

Բա ասում ա.—Մեր ադերը տարեկան վածծուն փութ հատիկ էր ինք օնում, եթե քու սննըտ լնվ ինի, քեզ ութասուն կըտանք:

Բա ասում ա.—Տուք եք գյոնդոն: Դե եկեղեցուն զանգը քաշում են, մհենգ սա տանում են վեր սնքլի քյինն աղոթքն անե: Դե հիշտեղան ա՞ գյոնդոն աղոթքը, ննփան կա՞ սրանում, վեր աղոթքն անե, վեչ տառ ա գյոնդոն, վեչ պան: Պոնոն են ալիտա-րանը տինոն ծեռքին, ալիտարանը փռնիլն էլ չի գյոնդոն: Վեր-ջը, սա մին էրկու հետ ալելու յա անում, ժողովուրթն ասում են.—Դոնչ ա, ադորը խոսկերքը կըլնիս շենք ինգյոն, բայց սննը շատ լնվ ա, ութասուն փութը խրեզլ ենք տումալ:

Վերջը, հունց ա պըտահում, էտ ադերատ հըրցընում ըն իլի կարք ու կանոնները, վեր մեռնին՝ փողը ըդերին ա հըսնո՛ւմ, հըր-սընքին փողը հըրան ա հըսնո՛ւմ, նըշընտիթիթլին փողը հըրան ա հըսնում, էտ բոլորը ադերը փըսակի-պանի փողերը գլիդնիս ա իննոն:

Նրանա հետի, Բա հունց ա պըտահում, մին շնփտանը ետը մըն քյսիթի խոխա մեռնում ա, էտ խոխին հերը կլամ ա, ասում ա.—Դե, ադեր, հինչ ըս ինք ունիլու մըզանա, Բա ասում ա.—Տասը մանեթ ըմ ինք ունիլու:

Բա ասում ա.—Լափ լնվ կինի, եք խոխան Բադե:

էոտ աղերարտ եր ա կենում ամենտարանը եր օնում քոննոնմ: քոննոնմ ա, վեր կարթում ա, հինչ ա՛ կարթում, էտ էլ խոխա վըխտեն նոքում ա իլնլ, Ղարաբաղում էրկու հատ գյուղ կա ուրոնի տիմաց, մընը Պաննաճոր ա կոչվում, մընը՝ Սամաճոր: Մհկ իբր թե աղերը էտ ամենտարանան կարթում ա, զե ամենտարանան տառ ա գոնդոնմ, վեր կարթա, ասում ա.—Քյիննամ Սամաճոր, կյամ Պաննաճոր, Պաննաճորից քյիննամ Սամաճոր... Ժողովուրթն ասում են՝ մեր էն քյոննա աղերն էլ կլնխ ինգլիխ շի իլնլ տհենց պաները. շան տղան էս հինչ լմ՛վ կարթում ա:

Վերը, էն ա տոն կյանխ, վեր էտ քյխիբին խոխան աղերը տանում ա հինգլխտումը թաղում, թըղիխ կյամ տասսը մանեթը ինք օնում, վեր էտ տասը մանեթը կնեկը գոնդոնմ ա, վեր տա մեռնող ի իլնլ, պիտի զարկե ուրանց գյուղը, վեր տա կնգանը: Մհկ էտ աղերը մտածում ա, ասում ա հունց ա՛նեմ, վեր մինէրկու խոսք էլ իվիցնեմ, վեր գոնե մին հենգ մանեթ էլ իվի ինք օնեմ, էն Սամաճորն ան Պաննաճորից պատառ իրգլեընեմ, վեր փող շատ ինք օնեմ, լիհա հենգ մանեթ էլ պահեմ իմ շուքումըս հոքապահուտ, բա չէ՛ գլիղանվ իմ կնեկըս փողերը տանե, էս հինչ կրա՛կ ա, ես հինչ ա՛նեմ, հը՛. Մտածում ա, մտածում, էրկու խոսկ իվիցնում: Ըտեղ մին հրուտի խոխա յա մեռնում: էտ հարուտըտ վեր կյամ ա ըղերին տանե, վեր ուրանց խոխան թաղի, ասում ա.—Տե՛ր հայր, հինչ ը՛ս ինք ունելու:

Ասում ա.—Դե տըսըհենգ մանեթ ըմ ինք ունելու:

Թա ասում ա.—Վեր լմվ երթես, հանա քսանն եմ տալու:

Մհկ էս աղերըս մտածում ա, վեր լմվ երթի, համ էլ խոսկը իվիցնի, պատառ փող էվել ինք օնի, կնեկը գլիղանվել, վեր տըսըհենգ ա, տասն ա: էտ դանոնըտ էտ քյխիբին խոխան վեր մեռնում ա, էտ քյանիբըտ էլ եր ա կենում մըն հոնի մհակ եր օնում, քոննոնմ մըղտկումը դալբաղաղ ինոնմ, ասում ա.—էտ շան տղատ եթե տարբերութուն տիրնվ հրուտտին նան քյխիբին խոխան թըղիխ, տալու վեմ տրա քյանն-մանն ճոր անեմ:

Վեր կյամ ա մղակումը կաղնում ա, էս աղերըս՝ հրուտտի խոխան եր ըն օնում հանգլխտը տըսելի թըղելի Ժամանակ ետ ա տանում, ասում ա.—Քյիննամ Սամաճոր, կյամ Պաննաճոր, Պաննաճորից էլ քյիննամ Տրապիղո՛ն... Տրապիղոն ըսիխ մհակը ճըկատեն ա կյամ.—Շան տղա, պա մերը խե քյիննաց վե՛շ Տրապիղոն: էն քյանիբն ա ասում: Տամ ա մհակավ տրա քյանն ցրե տամ: Ըղերին պիրոնմ են վերը, կըլտիս փեյին-մեյին տինոնմ, շալմա անում, տրա քյանն-մանն կըպտում, վերը տինոնմ են

իշին յիրան, զարկում ձերան տունը: Կնեկը նստած գլխընկն ընելիս
ա իննամ, եշում ա տեսնում, վեր մին էս ա սելիդ են պիրնամ կյու-
լնիսը շալմա տուված: Կյամ ա տնա կյամ ձերան մարթը:

—Ա՛ մարթ, էտ հինչ ա՞ պըտաճալ:

Թա՛ շոռ ա պըտաճալ, զաճըրմար ա պըտաճալ, պա ասիլ
լը՛ս, ա կնեկ, հալղածի հանգամանքը հունց են պաղմեցի, կնգա-
նը պաղմում ա:

Թա բա.—Կրակը քեզ յիրան եր տնունա, ըստեղաս Տրապիզոն
քըռասուն օրվա ճընապար ա, թոռն ի՞ր քլիննամ Տրապիզոն, քյա-
ցալ իր Մամձոր-Պաննձոր, ընդեղան քլիննա Աղղամ, Թա հոր ի՞ր
քլիննամ Տրապիզոն, քեզ զարկալ ըմ Տրապիզոն, աշկըտ էլ ըն հա-
նալ, վեր տհենց են ըրալ:

